Jurnalul de Studii Juridice

JOURNAL OF LEGAL STUDIES

ISSN: 1841 – 6195 (print), ISSN: 2067 – 8509 (electronic)

Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, EconPapers, Socionet

GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW

[CONSIDERATII GENERALE REFERITOARE LA NATIUNILE CARE LUPTA PENTRU INDEPENDENTA, PRIVITE CA SUBIECTE DE DREPT INTERNATIONAL]

Cristina Mihaela GHEGHES

Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, 1, 2011, pp: 83-92

The online version of this article can be found at:

http://jls.upa.ro/

Published by:

Lumen Publishing House

On behalf of:

Legal Research Center of Petre Andrei University from Iasi

GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW

CONSIDERAȚII GENERALE REFERITOARE LA NAȚIUNILE CARE LUPTĂ PENTRU INDEPENDENȚĂ, PRIVITE CA SUBIECTE DE DREPT INTERNAȚIONAL

Cristina Mihaela GHEGHEŞ [1]

Abstract:

By taking into account the current doctrinal issues and the international practice, the article below provides a presentation of the nation struggling for independence, as subjects of public international law.

Keywords:

nations struggling for independence, national liberation movements, colonial territories, issues of public international law, recognition of the legitimacy of liberation struggle

[1] Cristina Mihaela GHEGHEŞ - Ph.D. Candidate, Universitary Assistant, "Petre Andrei" University from Iasi, Email Address: jls@upa.ro

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

1. Precizari prealabile

Naţiunile sau popoarele care luptă pentru independenţă pot deveni, la un moment dat, titulare ale unor drepturi şi obligaţii de drept internaţional în nume propriu. Cei mai mulţi autori se referă adesea la mişcările de elibnerare naţională; ori, acestea sunt expresia organizată a luptei unui popor pentru independenţă, reprezentanţi ai popoarelor care sunt încă constituite în state.[2]

O dată cu percepţia contradicţiei între afirmarea libertăţii şi independenţei şi dominaţia străină asupra unui popor, exercitată de un imperiu, un stat multinaţional sau putere colonială, a apărut conceptul de popor care luptă pentru independenţă.

Istoria a cunoscut asemenea cazuri; de exemplu, războaiele de independemţă în America Latină[3], în secolul XIX, ca şi unele războaie de independenţă în zona Balcanilor (insurecţia greacă din 1825, războiul de independenţă dus de România şi Bulgaria în 1877), perioade în care popoarele respective au creat forme de organizare care au întreţinut şi unele raporturi internaţionale, deşi erau recunoscute numai ca beligeranţi. [4]

Mişcările de eliberare naţională s-au manifestat în viaţa internaţională mai întâi ca entităţi politice, ca reprezentante ale unor popoare neconstituite încă în state. Drumul consacrării lor în dreptul internaţional, ca o categorie juridică specifică, supusă atât condiţiiilor de recunoaştere de către alte subiecte de drept internaţional cât şi unui regim juridic implicând drepturi şi obligaţii, este, istoriceşte vorbind, relativ scurt.[5]

Mişcărilor de eliberare naţionalălă li s-a recunoscut calitatea de subiecte de drept internaţional în primul rând în cadrul ONU ca şi în cadrul Organizaţiei Unităţii Africane, o dată cu afirmarea principiului dreptul de autodeterminare al popoarelor, ca unul din principiile fundamentale ale dreptului internaţional.[6]

---

[2] Cf. Raymond Ranjeva, Les peuples et les mouvemens de libèration nationale, în Droit international, Bilan et perspectives, tome I, Rèd.gènèral m.bedjaoui, 1991, p.114

[3] Cf.J. Barberis, curs, pp.239-240

[4] I. Diaconu, *Tratat de drept internaţional public,* vol I, Ed. Lumina Lex, Bucureţti, 2002 pp. 474-475

[5] Raluca Miga Beşteliu, *Drept internaţional public*, Vol. I, Editura All Beack, 2005, p. 50

[6] Ibidem*, p.50*

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

2. Reprezentarea internațională

În cadrul Organizației Națiunilor Unite, s-a acordat treptat un statut mişcărilor de eliberare națională. Acesta a fost precedat în paractică, de o recunoaştere prealabilă de către organizația regională respectivă. Au jucat un rol important în acest sens Organizația Unității Africane şi Liga Statelor Arabe. Intr-o primă etapă, mişcările de eliberare națională au fost destinatare ale ajutorului furnizat de organismele şi instituțiile sistemului ONU, la cererea Adunării generale, adesea prin intermediul organismelor regionale. O a doua etapă a fost recunoaşterea unei mişcări de eliberare națională ca reprezentant al poporului respectiv; aşa au fost recunoscute Consiliul Național African din Zimbabwe, Organizația Poporului din Africa de Sud-Vest (SWAPO), mişcările din Angola, Mozambic, Guineea Bissau, Capul Verde. Organizația pentru Eliberarea Palestinei (PLO) a fost recunoscută de asemena ca reprezentant al poporului palestinian. În acest mod se recunoaştea caracterul de reprezentativitate al mişcărilor în cauză şi se excludea reprezentarea popoarelor şi teritoriilor respective de către puterea colonială.[7]

Cu timpul reprezentanții mişcărilor de eliberare națională au fost invitați la reuniunile unor organe subsidiare ale Adunării generale, iar din 1974 li s-a acordat statutul de observator. Tot din acest an, SWAPO şi PLO au primit statutul de observator permanent, putând să participe la toate lucrările adunării şi la toate conferințele organizate de ONU. PLO are în prezent acest statut şi pe lângă unele instituții specializate ale ONU, ca UNESCO; FAO; OIM şi OMS.[8]

Obiectivul mişcărilor de eliberare națională este acela al eliberării naționale şi autodeterminării țării lor cu participarea populației autohtone.

Lupta are loc împotriva regimurilor coloniale, rasiste sau de ocupație ilegală ori străină. Multe rezoluții s-au referit la Namibia şi la poporului palestiniat care luptă împotriva ocupației palestiniene. Numeroase rezoluții au înglobat sub denumirea de colonialism toate aceste concepte. Adunarea generală a dat noțiunii de colonialism un sens foarte larg.[9]

Teritoriile coloniale au un statut separat şi distinct de cel al puterii administrate şi acesta va rămâne astfel până la exercitarea dreptului la autodeterminare (rezoluția 2625/XXV). Pe de altă parte, rezoluțiile

[7] I. Diaconu, *op.cit,* vol I, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002, p. 478
[8] Cf.J. Barberis, op.cit., pp.239-240
[9] I Diaconu, *op.cit*, p. 478

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

adoptate au acordat o importanţă deosebită unităţii politice şi integrităţii teritoriale a statelor. În acest sens, se prevede că „ Orice tentativă vizând ditrugerea parţială sau totală a unităţii naţionale şi a integrităţii teritoriale a unei ţări este incompatibilă cu scopurile şi principiile Catei Naţiunilor Unite". Declaraţia 2625/XX din 1970 proclamă că „ Nimic din paragrafile precedente nu va fi interpreteat ca autorizând sau încurajând o acţiune, oricare ar fi, care ar rupe, total sau parţial, integritatea teritorială sau unitatea politică a oricărui stat suveran şi independent care se comportă în conformitate cu principiul egalităţii în drepturi şi dreptul popoarelor la autodeterminare reprezentând ansamblul poporului care aparţine teritoriului, fără deosebire de rasă, credinţă sau culoare"[10]

Aceste prevederi delimitează popoarele la autodeterminare de cazurile de secesiune, care ar aduce atingere integrităţii teritoriale sau unităţii politice a unui stat, sau de cele de război civil; de asemenea este clar delimitat dreptul popoarelor la autodeterminare de situaţia minorităţilor, care fac obiectul protecţieiprin norme specifice, în cadrul drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale; în aceste cazuri nu se pune problema de a recunoaşte o mişcare de eliberare naţională, căci nu este vorba de lupta unui popor pentru autodeterminare. [11]

Popoarele care au luptat pentru exercitarea dreptului la autodeterminare, în afară de participarea la activitatea organizaţiilor internaţionale, au stabilit relaţii oficiale cu numeroase state, conducătorii lor fiind trataţi la nivel de şefi de stat şi de guvern. De asemena, ele au stabilit relaţii diplomatice cu numeroase state ţi au deschis ambasade sau alte forme de reprezentare diplomatică în capitalele acestora.

3. Încheierea de tratate

Dreptul internaţional contemporan recunoaşte mişcărilor de eliberare naţională o capacitate specifică de a încheia tratate internaţionale, punându-se problema calităţii de subiecte de drept internaţional a acestora.

Dobândirea calităţii de subiect de drept internaţional are ca efect posibilitatea acestor entităţi de a exercita drepturi potrivit dreptului internaţional. Există opinii potrivit cărora existenţa mişcării de eliberare nu atrage în mod automat dobândirea calităţii de subiect de drept internaţional ci numai dacă sunt întrunite mai multe condiţii, printre care

[10] Ibidem, p. 479
[11] I Diaconu, *op.cit*, p. 480

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

aceea de a avea un organ reprezentativ care să se manifeste în numele națiunii situată pe un teritoriu determinat. Chiar dacă nu s-au declarat state independente, popoarele care luptă pentru eliberare beneficiază de sprijin internațional politic, militar, uneori material, umanitar ceea ce presupune, sub aspect juridic, exercitarea unor drepturi cum sunt dreptul de a intra în raporturi cu alete state, dreptul de a primi asistență, dreptul de a încheia taratate, dreptul de a beneficia de protecția legii internaționale. Este bine de ştiut că recunoaşterea unor asemenea facultăți depinde într-o mare măsură de politica internațională, de posibilitățile financiare pe care le are mişcarea de eliberare națională, pe de o parte, iar graniţa dintre acea mişcare dizidentă care rămâne la nivelul unui fenomen ilicit potrivit legii interne şi mişcarea de eliberare națională supusă unor reglementări internaționale este deseori invizibilă .[12]

Atunci când o mişcare de eliberare națională ajunge să se constituie într-un stat nou, de cele mai mule ori, se încheie un acord cu statul pe seama căruia poporul respectiv îşi dobândeşte independența.

Această procedură este opusă sistemului în care există o evoluție constituțională în baza dreptului intern[13]

Mişcările de eliberare națională au încheiat numeroase tratate, în domenii diferite, atât între ele cât şi cu statele.

Cele mai numeroase tratate care au fost încheiate cu statele au avut ca obiect încetarea războiului de eliberare şi obținerea independenței.A fost cazul acordurilor de la Evian între Franța şi Frontul de Eliberare Națională din 1962, care puneau capăt operațiunilor militare în Algeria şi prevedeau formarea unui guvern provizoriu până la organizarea unei consultări populare prin vot direct şi universal. Sub rezerva acestei consultări, Declarația generală adoptată prevedea că statul algerian va exercita suveranitatea deplină, în interior şi în exterior, în toate domeniile, îşi va crea liber instituțiile interne şi va defini politica sa externă. Alte documente au soluționat probleme militare, de cooperare economică, financiară, culturală şi tehnică ţi au stabilit modulde reglementarea diferendelor.[14]

Aşa cum precizează şi autorul Ion Diaconu, asemenea acorduri au fost încheiate de Portugalia cu Partidul african pentru independența Guineei Bissau şi Capului Verde în 1974 (prin care se convenea încetarea

[12] http://revcurentjur.ro/arhiva/attachments_200434/recjurid043_45F.pdf
[13] G. Fischer, La décolonisation, le role des traités et des constitutions, A.F.D.I. 1962, p. 805.
[14] I. Diaconu, *op.cit*, p. 481

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

focului, se recunoştea independenţa Guineei Bissau şi se stabileau bazele cooperării Portugaliei cu noul stat), cu FRELIMO în 1974 (se convenea încetarea focului, se forma un guvern provizoriu pentru o perioadă de tranziţie şi se stabilea data proclamării independenţei Mozambicului), cu Mişcarea de eliberare naţională din Sao Tome şi Principe 1974 (se recunoştea această mişcare ca reprezentant legitim al poporului şi se stabilea data proclamării independenţei), cu cele trei mişcări de eliberare din Angola în 1975 (erau recunoscute ca reprezentanţi unici şi legitimi ai poporului angolez, se forma un guvern pentru perioada de tranziţie, se fixa data proclamării independenţei şi se stabileau bazele cooperării Portugaliei cu noul stat).

Alte tratate au fost încheiate între Anglia, consiliul Naţional African şi Frontul Patriotic din Zimbabwe, în 1979. Aceste tratate prevedeau încetarea focului, un acord privind perioada tranzitorie înaintea proclamării independenţei şi un acord aspara bazelor constituţiei noului stat Zimbabwe.[15]

Au fost încheiate şi unele convenţii privind limitele teritoriale cu alte state. Astfel, în 1961, între guvernul provizoriu al Republicii Algeriene şi Maroc s-a încheiat tratatul prin care statul marocan recunoştea integritatea teritorială a Algeriei; în ce priveşte problema terirotială între Maroc şi Algeria, se prevedea că ea îşi va găsi soluţia prin negocieri între Guvernul Regatului Marocului şi Guvernul Algeriei independente. Poate fi menţionat, de asemenea, tratatul din 1979 între Mauritania şi Polisario, prin care mauritania a renunţat la revendicările teritoriale asupra Saharei spaniole, iar Polisario s-a angajat să nu revendice nici un teritoriu care se află în interiorul frontierelor Mauritaniei.[16]

Mişcările de eliberare naţională au semnat şi tratate cu referire la prezenţa şi acţiunea forţelor lor armate pe teritoriul altor state. Referiri la acest aspect face şi autorul Ion diaconul, pe care l-a ma mintit şi mai sus. Astfel, organizaţia pentru eliberarea Palestinei a încheiat asemenea acorduri cu Liban şi cu Iordania. Acordul cu Libanul din 1069 a stipulat prezenţa forţelor palestiniene pe teritoriul Libanului şi acţiunea acestora, inclusiv organizarea lor şi relaţia cu autorităţilr libaneze; a fost urmat de alte două acorduri în 1970, pentru reglementarea altor aspecte , inclusiv a teatrului de operaţii contra Israelului. Acordurile încheiate de PLO cu Iordania în 1970 garantau acţiunea palestiniană pe teritoriul Iordaniei şi dreptul la mobilizare; statul iordanian se angaja să sprijine lupta armată

[15] I. Diaconu, *op.cit*, p. 482
[16] Ibidem 482

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

pentru eliberarea Palestinei; PLO se angaja să nu stabilească baze în oraşe şi să nu folosească arme la manevre sau antrenamente în interiorul oraşelor. În esenţă, aceste acorduri stabileau statutul forţelor armate ale mişcării de eliberării pe teritoriul statelor în cauză.[17]

În acest sens, putem reţine acordurile încheiate de PLO ci'u Israelul la Oslo, în 1995 şi la Wye în 1998.

Mişcările de eliberare naţională au încheiat acorduri şi pentru a coordona acţiunile lor în lupta de eliberare sau în negocierele cu statul în cauză. Putem aminti în acest sens, acordul dintre Frontul Naţional de Eliberare a Angolei ţi Mişcarea Populară pentru Eliberarea Angolei, încheiat în 1975.[18]

Unele mişcări de eliberare naţională au încheiat mai puţine acorduri până la obţinerea independenţei lor, în funcţie de natura lor ţi de preocupările lor limitate.Practica internaţională confirmă capacitatea lor de a încheia tratate internaţionale, ca element al calităţii lor de subiect de drept internaţional.

4. Recunoaştrea legitimităţii luptei de eliberare

Înscrierea în Carta ONU a principiului dreptului popoarelor de a dispune de ele însele şi mai ales dezvoltările ulterioare ale acestuia, în practica ONU, au condus treptat la acordarea unui statut juridic internaţional popoareler care luptă pentru independenţă, în perioada respectivă popoarelor coloniale, în ciuda opoziţiei puterilor coloniale. Cele mai importante dezvoltări în acest sens în anii 1960-1970.[19]

Declaraţia privind acordarea independenţei ţărilor şi popoarelor coloniale, adoptată de Adunarea generală a ONU la 14 decembrie 1960 (rezoluţia 1514/XIV) a constituit ounctul de plecare al unui proces de sprijinire fermă de către ONU a luptei acestor popoare. Ideea esenţială a acestei declaraţii este interzicerea folosirii forţei de către puterile coloniale contra popoarelor coloniale, stipulând că „ Se va pune capăt oricărei acţiuni armate şi oricăror măsuri de represiune, de orice fel, îndreptate împotriva popoarelor dependente, pentru a permite acestor popoare să exercite paşnic şi liber dreptul lor la independenţă completă, iar integritatea teritoriului lor naţional va fi respectată".[20]

[17] I. Diaconu, *op.cit.,* p.483
[18] J. Barberis, op.cit., p.244
[19] Ibidem. 244
[20] I. Diaconu, op.cit., p.. 476

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

Câţiva ani mai tărziu, Adunarea generală a recunoscut caracterul legitim al luptei popoarelor coloniale, mai întâi prin rezoluţia 2022/XX din 1965, care a recunoscut legitimitatea luptei ce se desfăşoara pentru independenţă în Rodezia, apoi prin rezoluâia 2105/XX din acelaşi an, care proclama principiul general „ Adunarea generală recunoaşte legitimitatea luptei pe care popoarele sub dominaţie colonială o duc pentru exercitarea dreptului lor la autodeterminare şi la independenţă ". Acest principiu va fi reafirmat în numeroase rezoluţii; de asemenea, numeroase rezoluţii au recunoscut legitimitatea luptei pentru eliberare în cazuri specifice (coloniile portugheze, Zimbabwe, Nambia etc.). Rezoluţia 2105/XX din 1965 conţinea şi o invitaţie adresată tuturor statelor să acorde un ajutor material şi moral mişcărilor de eliberare naţională.[21]

În alte rezoluţii s-a afirmat şi mai clar că popoarele care luptă pentru exercitarea dreptului lor la autodeterminare pot recurge la toate mijloacele de care dispun (chiar la lupta armată), conforme cu Carta ONU.[22]

Un document de o importanţă aparte este Declaraţia asupra principiilor dreptului internaţional referitoarela relaţiile prieteneşti şi cooperarea între state, adoptată prin rezoluţia 2625/XXV din 1970, prin consens. În cadrul „ principiului egalităţii în drepturi şi autodeterminării poapoarelor ", după ce proclamă că toate popoarele au dreptul de a stabili liber, fără ingerinţă exterioară. Statutul lor politic, Declaraâia afirmă că fiecare stat are obligaţia să promoveze, prin acţiune comună şi separată realizarea acestui principiu si să sprijine ONU pentru a pune capăt de urgenţă colonialismului, ţinând seama de voinţa liber exprimată a popoarelor în cauză şi de faptul că supunerea popoarelor unui jug, unei dominaţii şi exploatări străine reprezintă o încălcare a acestui principiu şi este contrară Cartei. Mai departe se afirmă că „ Fiecare stat are obligaţia de a se abţine de orice acţiune de forţă care lipseşte popoarelor menţionate... de dreptul lor la autodeterminare,la libertate şi independenţă.În acţiunile şi în rezistenţa lor impotriva unor asemenea acţiuni de forţă, în urmărirea exercitării dreptului de a căuta şi primi sprijin cu scopurile şi principile Cartei".[23]

Se consideră că teritoriul unui popor care nu se autoguvernează are un statut distint de cel al statului care-l administrează şi va exista astfel până când poporul respectiv îşi exercită dreptul la autodeterminare.

[21] Ibidem, p.. 476
[22] Ibidem, p.. 476
[23] I. Diaconu, op.cit., p. 478

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

Prin numeroase rezoluţii, Adunarea generală a chemat statele în cauză să trateze pe combatanţii cu convenţiile de la Geneva din 1949 pentru protecţia victimelor conflictelor armate. Prin unele rezoluţii, s-a cerut Portugaliei să nu folosească substanţe chimice în războaiele coloniale din Angola, Mozambic şi Guineea, ca acte contrare normelor general recunoscute ale dreptului internaţional enunţate în protocolul de la Geneva din 1925 (rezoluţia 2795/XXVI); prin rezoluţia 3103 /XXVIII din 1973 războaiele de eliberare naţională sunt considerate conflicte armate internaţionale, în sensul conversaţiilor de la Geneva din 1949, Protocoalele adiţionale la aceste Convenţii, adoptate în 1977, au consacrat această conceptie. [24]

Concluzii:

Mişcările de eliberare naţională pot obţine recunoaşterea unui anumit statut juridic internaţional cand lupta lor şi imprejurările în care se desfăşoară, permit să se constate că se găsesc într-o situaţie tranzitorie, ce reprezintă o etapă în procesul de constituire a unu stat independent cu personalitate juridică deplină.

REFERENCES

Anzilotti, D., (1929) *Cours de droit internaţional*, Paris,

Buruian, A., Osmochescu, N., Dorul, O., Arhiliuc, V., Gamurari, V., Sârcu, D., Suceveanu, N., (2009) *Drept international public*, Ed.a -III-a, Chişinău

Beşteliu, R. M., (2005) *Drept internaţional public*, Vol. I, Editura All Beack,

Brownlie, I., (2008) *Basic Principles of Public International Law*, 7th edition. Oxford University Press, Oxford,

Constantin, V., (2010) Drept internaţional public, Ed. Universul Juridic, Bucureşti,

Diaconu, I., (2002) *Tratat de drept internaţional public*, vol I, Ed. Lumina Lex, Bucureşti,

Fischer, G., (1962) *La décolonisation, le role des traités et des constitutions*, A.F.D.I.

Nguyen, Quoc Dinh, *Droit international public*, French Edition

Rousseau, Ch., (1977) *Droit international public*, t. III,

Rousseau, Ch., (1969) *Chronique des faits internationaux*, RGDI, 73

[24] Ibidem

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92

Triepel, H., (1923) Les raport entre le droit interne et le droit internaţional, „*Recueil des Cours*", vol. I,

Alte surse :

http://revcurentjur.ro/arhiva/attachments_200434/recjurid043_45F.pdf

GHEGHES, C., M., (2011) GENERAL CONSIDERATIONS ON THE NATIONS STRUGGLING FOR INDEPENDENCE, REGARDED AS SUBJECT OF INTERNATIONAL LAW, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 83-92